

Hayatta Kalmanın Anahtarı...

Uyum

Bir canlının yaşamda kalabilmesi öncelikle çevreye uyum sağlamasına bağlıdır. Uyum sağlayamayan canlılar yok olup giderler. Bu gerçeği nice yıllar önce Darwin de belirtmiş, evrimin gerçekleşmesini sağlayan en önemli gücün "Doğal Seçilim" olduğunu ileri sürmüştür. "Var olmak için savaşım gerekir" ve "En iyi uyum yapan yaşamda kalır" cümleleri onun bu kuramının anahtarıdır. Gerçekten de doğal seçilimi

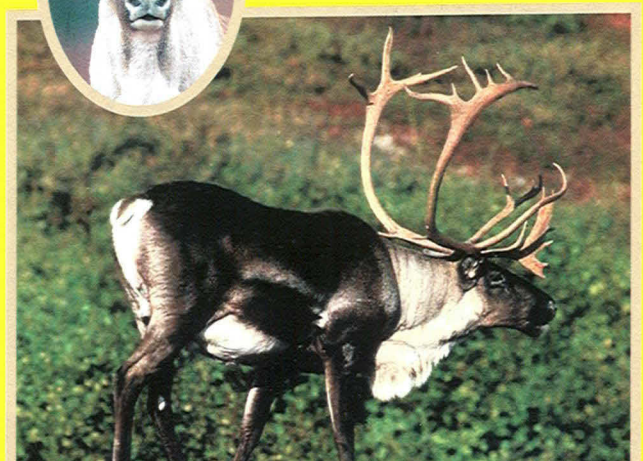
Foklar denizde yaşayan memelilerdir ve bir memeli olarak suda yaşamaya çok iyi uyum sağlamışlardır. Örneğin buz foku, Kuzey Kutbu'nun en küçük fokudur. Buzların altında besin ararlar. Buzu suya bile balıklama dalarlar. Bu sırada soluk almak için buzda açtıkları delikleri kullanırlar. Bir balık gibi yüzerler ve bu sırada fazla çaba harcamazlar. Arka bacaklarındaki perdeli ayaklarından itici güç alırlar. Kaygan derileri hızlı yüzmelerini sağlar. Kuzey Kutbu'nun soğuk sulana, su geçirmez kalın kürkleri ve deri altındaki yağ tabakası sayesinde uyum sağlamışlardır.

Şimdi örneklerimizi çoğaltalım. Hayvanlar dünyasından vereceğimiz kimi örneklerin çevreye nasıl uyum sağladığına bir bakalım.

belirleyen en önemli öge, canlıların bulundukları ortama uyum sağlayabilme yeteneğidir. Örneğin, böceklerle beslenen kuşları düşünelim. Bunlar, ağaç kabuklarından böcekleri uzun ve ince gagalarıyla çıkarırlar. Gagaları ince ve uzun olmasa böcek yakalamakta güçlük çekerlerdi. Bazı kuşlar da tohumlarla beslenir. Onlarınsa kalın ve kısa gagaları vardır. Bulundukları ortama böyle uyum sağlamışlardır. Ayrıca bu kuşlar, renkleriyle de bulundukları ortama uyarlar.

Rengeyiğinin boynuzlarıysa düşmanlarına karşı onu korur. Geniş, büyük ayakları, sanki kar ayakkabıları giymiş gibi karda fazla çaba harcamadan koşmasını sağlar. Burunlarının üst tarafı kılıdır. Ayak parmaklarındaki ve burunlarındaki bu kılalar onları soğuğa karşı korur. Taçboynuzlu geyiklerin boynuzlarına gelince. Bunların boynuzları çiftleşme mevsiminde diğer erkek geyiklerle çarpışırken onlara üstünlük sağlar. Uzun bacakları sayesinde kalın çalı ve ağaç kümeleri arasından hızla geçerek koşabilirler. Bu uzun bacaklarla sığ göllerde ve sulak alanlarda rahatlıkla yürüyebilirler.

Kutup ayılarının keskin sivri tırnaklarının bulunduğu çok güçlü pençeleri vardır. Bu pençelerle buzu sıkıca kavrayabilirler; avlarını kolaylıkla öldürürler ve düşmanlarına karşı da kendilerini savunurlar. Pençelerinin altındaki pürüzlü patilerden dolayı buz üzerinde de kaymadan hareket edebilirler.

Ya kutup ayıları? Onların da çevrelerine uyum sağlamalarını kolaylaştıran ilginç özellikleri vardır.

Kalın postları sayesinde soğuktan fazla etkilenmez kutup ayıları. Vücutlarına yağ depolar ve bunu gereksinim duydukları zamanlarda tüketirler. Örneğin kış uykusuna yattıklarında ya da yaşadıkları soğuk ortamda av bulamadıklarında açlıktan ölmezler. Bir kutup ayısı yaklaşık 400 kg gelir. Yağ depoladıklarında 1000 kg ağırlığa ulaşır. Kutup ayılarının kürkü sarımsı beyaz renklidir. Gözbebekleri kahverengi, burun ve dudaklarının kılsız kısımlarıyla tırnakları siyahtır. Bu renkleriyle, kar ve buz kaplı ortama uyup avlarını kolayca yakalarlar. Kutup ayılarının kıkırmama ve işitme duyuları da çok gelişmiştir. Bu özellikleri avlanmalarında onların çok işine yarar. İri pençeleri ve kuvvetli bacakları sayesinde çok iyi ve hızlı yüzerler. Bu sayede fok ve diğer avları kolaylıkla yakalar. Kutup ayılarının kürkleri özel yapıda olduğu için yüzerken bile derileri ıslanmaz. Derilerinin altında bulunan 7 cm kalınlığındaki yağ tabakası onları sıcak tutar. Bütün bu özellikler kutup ayılarının yaşadıkları ortama uyum sağlamalarına yardımcı olur.

Sansargillerden gelincik adlı hayvan da ilginçtir. Yırtıcı memelilerin en küçüğüdür. Vücudu ince, uzun yapıdadır. Boneuk gibi gözleri, küçük kutakları ile pek sevimli görünür ama bu sevimliliğe kanmamak gerekir. Çünkü gelincik, kendisinden büyük hayvanlara, kediyeye, köpeğe ve insana rahatsızlıkla saldırır. Çok iyi birmanır, çok iyi sırtlar, hafta zorda kaldığında yüzebilir. Bu özellikleriyle onlar yaşadıkları ortamlara kolaylıkla uyum sağlayan hayvanlardır.

Bu kuşlar kendilerini çok iyi biçimde gizlerler; çünkü doğal çevreleriyle benzer şekilde renklenmişlerdir. Bu onlara düşmanlarından korunmada ve gizlenmede büyük yarar sağlar.

Kekliklere gelince...

Canlılar, bulundukları ortama uymaları ölçüsünde yaşamda üstünlük kazanırlar. Bu yüzden keklığe baktığımızda, kışın beyaz, yazın da kahverengi olduğunu görürüz. Bu nedenle, bütün bir yıl içinde onu görmek çok zordur. Mükemmel gözleriyle yırtıcı hayvanları görebilirler keklıklar. Mideleri ve taşıkları özel bir yapıdadır. Sert ve katı yiyecekleri bile parçalayabilir. Zaten öğütme işlemini kolaylaştırmak için taneyle beslenen kuşların çoğu yemek yerken taş parçalarını da yutarlar. Ayak parmaklarındaki tüyler ayaklarını sıcak tutar, ve karda hareket etmesini kolaylaştırır.

**Kedilerin
de uyum yeteneği
çok gelişmiştir.**

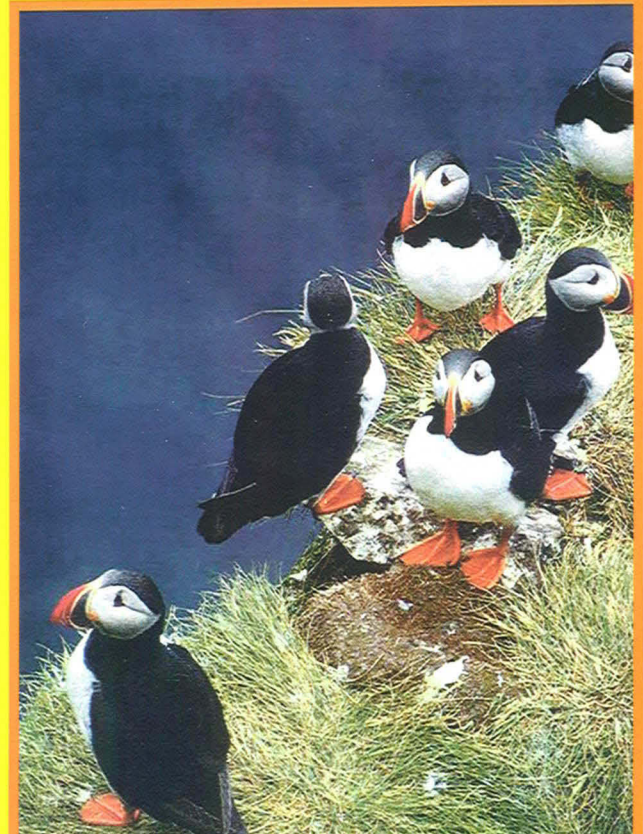
Söyle ki, mükemmel
denebilecek bir
görme
yetenekleri
vardır. Onlar
nesneleri ince
ayrıntılarıyla
görebilirler.
Denge
yetenekleri de
çok gelişmiştir.

Kediler birer
gizlenme ustasıdır bir
bakıma. Örneğin, bazı kediler
gizlendiklerinde çok zor
görülürler. Çünkü, kürkleri doğal
çevrelerine benzer şekilde renklenmiştir.

Keskin pençeleri düşmanlarına karşı onları korur.
Olağanüstü denebilecek bir koku alma duyuları vardır. Bu
özellikleriyle avlarını kolayca bulur, yakalar ve doğal
düşmanlarından korunabilirler.

Yelkovanlar, perde ayaklarıyla
suda yaşamaya çok iyi
uyum sağlayan kuşlardır.
Bu ayaklar sayesinde iyi
yüzerler. Avlarını güçlü
gagalarıyla yakalar ve
öldürürler
yelkovanlar.

Kanatları sayesinde
çok iyi uçarlar.
Kanat çırpır, suyun
hemen üzerinden
süzülür, ayaklarını
suya daldırırlar.
Kutuplar dışında
bütün denizlerde
görülen bu kuşlar,
kuluçka dönemleri
dışında sürekli denizlerde
yaşırlar. Denizde
yaşamaya uyum
sağlamışlardır.

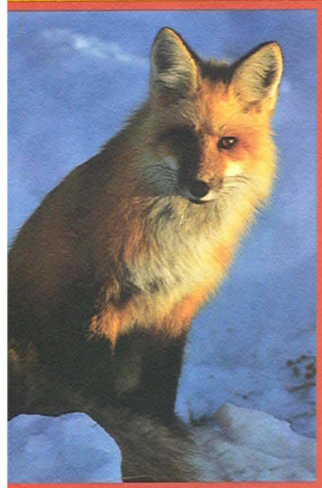
Çok güçlü koku
alabilir bu
hayvan. Bu
özellığı, onun
hemen her
yerde kolayca
yaşamayı
sağlar; çünkü
bu sayede
besinini
kolaylıkla
bulabilir.
Kızıl tilki aynı
zamanda çok
iyi de görür.
Şafak vaktinden
tutun da,
akşam
karanlığında,
dahası

**Kızıl
tilkinin duyu
organları çok iyi
gelişmiştir.**

geceleri
bile
çevresini
çok iyi
görebilir.

Kızıl tilkinin
işitme duyusu da çok güçlüdür.
Öyle ki, toprak altında 30 m
uzaklıktaki bir farenin çıkardığı
sesi hemen duyabilir. Duyar
duymaz da toprağı eşeleterek
fareleri yakalar.

Kızıl tilki Dünya'nın kuzeyden
güneye geniş bir kuşağında
bulunur; çünkü her türlü iklimi
uyum sağlamıştır. Örneğin, bunlar
kışın soğuk havalarda, karda
yürürlerken ayakları üşmez;
bunun nedeni ayak parmaklarının
aralarında bile kürk olmasıdır.

**Istakozlar
hemen hemen
her şeyi
yiyebilirler.**

Görme, kıklama ve dokunma duyuları çok gelişmiştir. Geniş kısıkaçlarıyla kolaylıkla sıkıştırır, ezer ve yırtabilirler. Uzun antenleriyle hissedebilirler. Bacakları da iyi gelişmiştir; tırmanarak yürümeye ve yüzmeye uyum sağlamıştır. Yürüme bacaklarının ilk üç çifti makasla sallanır ve birinci çiftte alt makaslar diğerinde çok daha kalındır.

Adaptasyonları, büyük ve kürklü ayaklarıyla kar üstünde sanki karayakkabısı giymişcesine rahat yürürler. Postları sık ve ince tüylüdür. Yazın ve kışın renk değiştirirler. Kışın beyaz yazın da kahverengi olur, böylece bulundukları ortama da uyum sağlarlar.

**Keskin dişleriyle
hemen
her şeyi
kemirebilirler.**

Toprak üzerinde, genellikle kendilerinin kazdıkları oyuklarda, bitki yiyerek yaşarlar.

İki çeşit dışkı çıkarırlar. Yumuşak yapılı olan dışkı körbağırsak dışkısıdır ve tavşan yeterince sindirememiş olduğu besin öğelerini kendisi için yararlı hale getirmek, vitamin gereksinimini

karşılayabilmek için bu dışkısını yer. Sert olan bağırsak dışkısı ise atık olarak dışarı çıkarılır.

**Som
balıklarındaki
uyuma gelince.**

Değişik ortamlarda yaşamaya uyum sağlamış bu hayvanlar, tatlı sularda, denizlerde ve derin denizlerde yaşarlar. Ama tercihleri özellikle, oldukça soğuk, hızlı akan ve temiz tatlı sulardır. Tatlı sularda da çoğalırlar. Vücut yapıları hızlı yüzmeye uyum sağlamıştır. Üremek için 2-3 metre yükseklikteki çağlayanları sıçrayarak, nehirlerin üst bölgesine göç ederler.

Kurbağaların bulundukları çevreye uyumu da sözü edilmeye değer bir konudur. Uzun yapışkan dilleriyle sinekleri ve kendilerine yararı olacak diğer böcekleri yakalarlar. Perde ayakları sayesinde yüzebilir ve güçlü ayaklarıyla zıplayabilirler.

Gülgün Akbaba